

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А.

№ 14.

Београдъ 8. Априла.

1845.

БЕОГРАДУ.

Београде, гнѣздо соколово!
 Силомъ крвцомъ нѣгда окупано,
 Многомъ майкомъ горко оплакано!
 Дужи ми се, дужи садъ наново,
 Славанъ вазда, даню и у ноћи,
 Богъ ти быо слогомъ у помоћи!

Кодъ тебе се, мило добро мое!
 Ето рѣке све сѣстаю наше; —
 Тебе виле славомъ овѣнчаше, —
 Небы л' Богъ дао, да кодъ твоо
 Састану с' и срца наша веће
 Едномъ! само слогомъ болѣ среће!

А када е вѣчна одлучила
 Судба, да те наново понови: —
 Буди граде! нама међ' градови,
 Што међ' звѣздам' даница е мила;
 Буди роду иза зоре сунце,
 Да разведришь славянске врхунце!

Нашегъ кола буди осовина
 Одъ любви и одъ слоге свете,
 Да намъ едномъ наконъ дуги тмина
 Онетъ сине суващце просвете!
 То о! то е, што ти, граде бѣлий,
 Башъ одъ срца сватко данасъ жели!
 Любивою.

ПРЕПРАВА ЗА СРБСКУ ГРАММАТИКУ.

(Продужениѣ.)

III.

Скоропрошавше несовршително ображава се такође по правилу одъ неопредѣленогъ накло-

ненія, и по изятію одъ настоѣнегъ причастія глагола' на *сти, зти и хи*. Тако избацујући

а) *ти* неопред. наклоненію: *звати, пити, гнугти, клети*, и т. д. ображава се:

- ' — смо
- . — сте
- . — ше.

в) *јући* настеећемъ причастію: *метујући, гризујући, едујући, идујући*, и т. д. ображава се:

- о' — осмо
- е — осте
- е — оше.

Примѣчаніе. Глаголи на *гући* и *кући* претвараю у 2. и 3. лицу един. *е* на *ж* и *к* на *ч*; н. п. *жегући* — *жеже*; *вукући* — *вуче*, и т. д.

IV.

Давнопрошавше совршително ображава се одъ наклоненія неопредѣленогъ совршителногъ. Но у овомъ случаю треба разликовати: еди ово последнѣ време *просто* или *сложено* (изъ едного одъ слѣдујући предлога: *до, ис, из, на, над, о, об, од, ода, по, под, пре, пред, при, про, рас, с, са, у, ус, уз, з, за* — и наклоненія неопред. несовршителногъ).

1. Одъ *сложеногъ* накл. неопред. соврш. ображава се *Давнопрошавше совршително* онимъ истимъ начиномъ, као и време настоѣне; н. п. одъ

- трчимъ — дотрчимъ
- вадимъ — извадимъ
- чинимъ — начинимъ
- біемъ — надбіемъ, и т. д.

2. Одъ *простога* пакъ и кл. неопр. совршительнаго производи се давнопр. соврш. по слѣдующимъ правилама:

а) *Избацујући* неопр. наклоненію: *ати*, *ети* и *ити* као: *дати*, *разумети*, *снити*, и т. д. додае се:

— мь	— мо
— шь	— те
— .	— ду.

б) *ути*, *асти* и *езти*, као: *дунути*, *спасити*, *довѣсти*, и т. д. додае се:

— емь	— емо
— ешь	— ете
— е	— у.

в) *бути*, и *зути*, као: *обути*, *назути*, и т. д. додае се:

— емь	— емо
— ешь	— ете
— е	— ю.

г) *ести*, као; *довѣсти*, *навѣсти*, и пр.

— демь	— демо
— дешь	— дете
— де	— ду.

д) *зети*, као: *узети*, *предузети*, и т. д.

— мемь	— мемо
— мешь	— мете
— ме	— му.

е) *чети*, као: *почети*, *начети*, и пр.

— немь	— немо
— нешь	— нете
— не	— ну.

ж) *псати*, као: *лицсати*, *стропсати*, *стапсати*, *прокопсати*, и т. д.

— шемь	— шемо
— шешь	— шете
— ше	— шу.

з) *сути*, као: *насути*, *просути*, и пр.

— пемь	— пемо
— пешь	— пете
— пе	— пу.

и) *нети*, као; *донети*, *нанети*, и пр.

— семь	— семо
— сешь	— сете
— се	— су.

і) *хи*, као: *дохи*, *нахи*, и пр.

— ђемь	— ђемо
— ђешь	— ђете
— ђе	— ђу.

Прилѣчаніе. Глаголи, кои имаю у неопр. наклоненію двояко оконченіе на *хи* и *гнути* или *кнути*; као: *стихи* и *стигнути*, *лахи* и *лакнути* ображаваю Давнопрош. соврш. изъ послѣднѣгъ оконченія (на *гнути* или *кнути*) по правилу б).

(Конаць слѣдуе.)

КЪ ПРИПРЕМИ

ЗА НАЗИВОСЛОВНЫЙ РѢЧНИКЪ

ДРУЖСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.*)

(Наставакъ.)

Concretum, in concreto, не- одлучно; у ствари.	Consensus, согласіе.
Concubinatus, наложниче- ство.	Conscriptio, пописъ.
Concursus, стицай, стещи- ште.	Consessus, засѣданіе.
Conditio, условіе.	Consiliarius, совѣтникъ.
Conditionatus, условный.	Consilium, совѣтъ.
Conductor, спроводникъ. (Salvus conductor), слобо- данъ спроводъ; защит- но писмо.	Consonans, согласно,
Confessio, исповѣдь; при- знанъ.	Conspectus, прегледъ.
Confinium, кранна.	Constellatio, созвѣдіе.
Conflictus, сукобъ.	Constitutio, уставъ; са- ставъ.
Confoederatio, союзъ.	Constructio, саставъ, ставъ.
Conformatio, саображава- нъ.	Consultatio, совѣтованъ.
Conformitas, саобразность.	Consummatio, извршенъ.
Confrontatio, суоченъ.	Contactus, додиръ.
Confusio, смѣша (jur).	Contemplatio, сматранъ.
Conglomeratum, сгомвляй.	Contractus, уговоръ.
Congregatio, скупштина.	(Contrateus, Contratent, у- говорникъ).
Congressus, саборъ.	Conto, рачунъ.
Conjectura, нагаданъ.	Contrasignatio, премапод- писъ,
Conscientia, свѣсть; са- вѣсть.	(Contrast, противство.)
	(Contrabande, крадна тр- говина).
	Controloria, Controle, пре- мабдительство.
	Controllor, премабдитель.
	Contumacia, упорство (jur).

* У извѣстію о послованю Дружства С.С. одъ 20 пр. м. (Новина Србски № 26) погрѣшно е напечатано намѣсто „прегледати Француско-србскій Рѣчникъ за потребу учеће се “итд., „Француско-немачкій Рѣчникъ “итд., ков се овимъ поправа.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Conventio, погодба.	Crimen laesae majestatis, notaе infidelitatis, злочинство противъ владателя или државе.
Convictio, убѣда; осуда.	Criminalis, злочинственъ.
Corpula, свеза.	Criminalista, злочинацъ.
Cognoscio, сазывъ.	Crisis, осуда.
Corporatio, скупъ.	Critica, разсуда.
Corpus delicti, тѣло злочинства.	Criterion, знакъ.
Credentiales (lit) въродатно писмо.	Corollarium, послѣдница.
Creditum, Credit, повѣра.	Culpa, кривица.
Crida, v. Вѣстои.	Curator, старатель.
Crimen, злочинство.	Curatela, старательство.

ИСКУШЕНІЕ БУДДИНО.

Япанска приповѣдка.

Кадъ е Будда (рођенъ 1027. пре Христа) у Хиндостану свою науку проповѣдао, договоре се два небесна духа, да искушаю поведеніе нѣговогъ живота. Еданъ одъ нѣи претвори се у сокола, а другій у голуба; овога соко почне гонити, и голубъ одлети Будди у крило. Будда смилуе се на нѣга и соколу рекне: я проповѣдамъ Бога, кои помоћ дае, а неубія никакво животно; поштеди овогъ голуба.

Соко му проговори: Овай е голубъ за да-нась моя рана. Ако нѣму животъ опростимъ, то морамъ самъ одъ глади умрети; неговори листа заповѣдь и за мое право?

Немой, настави Будда, я љу мое ноге одсеѣи, и дати љи теби за препитаніе.

Соко проговори: Твое ноге за мой вкусъ нису таке, као што е голубъ.

А ты узми и мое руке; я морамъ голуба сачранити.

И оне ми нису ништа. Я зактевамъ голуба. Ал' ако ты самъ себе цѣлогъ мени дадешъ, то љу га онда поштедети.

Добро, некъ буде. Узми ме цѣлогъ, а голубу животъ поштеди.

Доста, проговори соко; Буддино е поведеніе савршено. И на еданъ ма' покажу се соко и голубъ у нѣговомъ правомъ виду, и оба два духа узму га са безконанномъ любви у обятія своя.

Д. Аврамовићъ.

ИСКРИЦЕ.

XXXI.

Вы, свештеници! вы имате царство душа, нема на овои земљи могућности надъ вашомъ; само пазите, да ваѣ она неizaђе изъ неизмѣрнотъ духовногъ кралѣвства, и да небаците у прахъ круну вашу. Вы сте посредственици између неба и земљи, између добры и злы, између велики и малы. Потребли сте и у домовини нашой, тако лавице можете узходити крозь духовне высине, те гледати одозго као повальна подъ собомъ сва земаљска величества. Нисте вы сви толико научени, колико пристои страшной дужности ваѣной; али е доста да любите, ерѣ любовь ље васъ болѣ научити него кнѣиге, любовь ље васъ наданути онымъ сладкимъ езыхомъ, кои пре до срца него до ушеса долази. Некъ вамъ буде препорученъ нашъ матерный езыхъ, хитарѣ и пунѣ, якъ и тихъ, младѣ юште, али силне младости и вѣчне. Съ овымъ љете улазити у утробу нашего народа жалостнога, съ нѣимъ љете у нѣму пробудити свако о сѣћанѣ людско. Али опетъ валя да чисто и бистро буде говоренѣ ваше, као поточниѣ, кои ромоня ладанѣ, бистарѣ и лаганѣ, а развеселява ушеса, уста, очи, уде и мысли. Препоручемъ вамъ племе наше, да га храните у наданно велики стварій, у чврстой любви и юначкой понизности. Учите вы найвише што се тице обрађиваня земаля и оны заната, у коима смо юште као дивни, те онда научите съ приљжаніемъ вашъ народъ, кои неможе ни желити оно, што незна, ерѣ е као болестникъ, кои у крѣпости своіой умире, лежеѣи у своме смраду. Гласъ вашъ кадъ се подигне съ олара къ небесима, валя да заедно подиже наша срца, и да намъ даде оно право племство, кое едначи све родове кралѣва и сиромаха, судаца и осуђе-ника. Сви смо браћа Исусова. Неѣе хальина на небо, него душа.

ПРАВОСЛОВНО ПЫТАНѢ.

Петарѣ Н. Београђанинѣ има сына Павла и кѣберѣ Марию. Павле, изучивши трговину пође странствовати, дође напослѣдну у Крушевацъ, и стане у трговину Ювана Н. Овай после некого времена тако облюбил Павла, да му свою единицу кберѣ Ану за жену даде, и после неколико година у свомъ тестаменту нѣга за наслѣд-

ника одъ половине цѣлогъ свогъ иманя наименуе, а половину остави своемъ унуку Ђорђу. А на за кратко време после отца умре, а и нѣнь мужъ Павле, Петровъ сынъ, непреживи ю ни луна 3. мѣсеца, него и онъ умре безъ дѣце 25. Октября 1844. год., пакъ у своемъ тестаменту наименуе за наслѣдника цѣлогъ свогъ покретногъ и непокретногъ иманя свое жене сыновца Ђорђа. Но међутимъ разболи се и Петаръ у Београду 25. Октября те исте 1844. год., и тай истый данъ умре напрасно безъ свакогъ тестаменту. Изъ овы обстоятелства ясно се види, да Павле, сынъ Петровъ, кои е 25. Октября те исте године у Крушевцу тестаментъ направю, и тай данъ умро, онда, кадъ е тестаментъ правю, и у нѣму Ђорђа за Наслѣдника цѣлогъ свогъ уманя наименовао, не ни могао знати, да му е отаць Петаръ у Београду 25. умро. Питанъ е садъ, коме ће добро Петрово по нашемъ Грађанскомъ Законику морати по праву наслѣдїя припасти, или Ђорђу, или юштъ у коси налазехой се Петровой кѣри Марїи? и хоће ли одной или другой страны цѣло иманъ, или само нека часть, и то колцка? морати припасти.

М. С.

БЕЗМЫТНЕ МЫСЛИ.

* * * Еданъ старый мудраць обычествовао в своимъ ученицыма говорят: „Неказуйте све, што знате; зашто онай, кои каже све, што зна, каже често више него што се жели. Нечините све, што можете; зашто онай, кои све чини, што може, често чини више него што бы требало. Неказуйте све, што вѣруете, и невѣруйте све, што чуєте; зашто онай, кои све вѣруе, што му се каже, лакоумне е главе.“

* * * Изъ сумнѣ произлази увѣренъ, изъ противословія разабранъ, изъ овога истина, увиђенъ.

* * * Обычай е душа држава.

* * * У свакомъ вѣку владало е различито изображенъ; али свагда поредъ тога уображенъ.

* * * Младость люби радость.

* * * Противъ свое крви воюе, тко свой народъ немилуе.

* * * Ёзыкъ нема костю, али опетъ кости често ломи.

* * * Шта су у политики уговори?... Ништа друго, но стражня безъ затвора врата самовольности! —

ЗАГОНЕТКА.

Хайде, ко ће юштъ да гонећемо!
Ал' не зато, што смо безпослени,
Већъ умове да изоштравамо,
И да с' чимгодъ явимо полезни.

Стваръ е цѣла одъ осамъ писмена,*
А одъ пегнайсть вѣкова е стар'я
Трпила е различни промена,
Особито кадъ с' бунила раи. —

Кадъ съ почетка три юй писма срещешъ,
Господаръ си одъ цѣлогъ ямена, —?
Но кадъ главу овима одсѣчешъ,
Чудитѣшъ се, каква е промена.

Далъ читай четиръ писма крайна,
Онда е стваръ што и пређе была,
Само неће звати се собствена,
Него обшта: велика ил' мала. —

Овыми садъ збриши крайно писмо,
Ето билъ округло и бѣло —
Безъ когга кадри постит' нисмо,
А у мрсъ е за неволю ело.

Де садъ врати оно, што с' одсѣко,
А одсѣци истой рѣчи главу,
Па проучи, погодитѣшъ лако,
Да ти дае и здравль и славу.

Кадъ натрашке ову рѣчь проучишь,
Стваръ е лѣпша нег' у првомъ смыслу,
Еръ е радо одъ свакога примашъ,
Макаръ дае и у маломъ числу.

Съ почетка три, а острагу едно (писмо)
Кадъ се збрише одъ све рѣчи мое,
То е свакомъ свагда непристойно,
Ал' пролази, докъ е младе бое.

Но се кадкадъ и дека укани,
Кадъ се млады сѣти годинница,
Текъ весело да му врве дани,
Особито кадъ с' нацукши винца. —

Глиша Зубанъ.

Разрѣшеніе Логогрифа.

Тане у пушке и топа; не, на, ан, ат.

*) Безъ дебелого ера (ъ).

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственной Книгопечатни у Београду.